

Politični ogled

NEKAJ O POLITIČNEM POLOŽAJU.

Narodna skupščina ima sliko, kakoršno vidimo v celi državni upravi. Demokrati in radikali so zavozili tako da leč, da ni nikjer norenega reda več. Do danes petek, dne 25. maja, ko to pišemo, še ni končana razprava o verificiranju (potrjenju) poslanskih mandatov. Srbi imenujejo potrjenje poslancev «osnaženje». In to osnaženje zavlačujeta najmočnejši stranki (radikalna in demokratska) dalje in dalje. Govorniško se pretepa jo med seboj demokrati in radikali, da predsedaja že vsem resnomslečim ljudem. Mlatijo prazno slamo. Že od dne 3. maja naprej govorijo o samih volitvah. Drug drugemu predbacivajo najhujše in najgrše stvari.

Glavni krivci, da delo v parlamentu ne gre naprej, so demokrati. Kakor hitro so jih radikali brnili proč od vladnih jasl, brcajo, se napenjajo na vse pretege, da bi dali duška svoji onemogli jezi radi svoje propasti. Vsak dan pošilja Pribečević nove govornike na govorniški oder. In vsi govorijo samo o volitvah, o sili, o nesreči, da nimajo demokrati več moči itd. Kakor ostudna morska kača se vleče ta pesem dalje in dalje.

V soboto so bile volitve stalnega predsedništva narodne skupščine. Izvoljen je bil duševni vodja radikalov Ljuba Jovanović, dosednji minister za vere. Po volitvi predsedstva se bodo volili razni odseki: zakonodajni, finančni, vojaški itd. Prvi trije so najvažnejši. Odseki ali odbori imajo nalogo, da podrobno preštudirajo vse zakonske predloge, ki pridejo pred skupščino. Tako se bosta n. pr. zakonodajni in vojaški odbor posvetovala o načrtu novega vojaškega zakona. Vojni minister je ta načrt že predložil vladi in ga dobimo tudi poslanci v svoje roke. Naš Jugoslovanski klub se vsak dan posvetuje v dolgih sejah o tem načrtu. Naši poslanci namesto, da bi poslušali dolgovazne čenčarije demokratov in radikalov v zbornici, se v klubu posvetojujejo, kake predloge bodo stavili v vojaškem odboru, da bo vojaški zakon zboljšani in da se tako odpravijo žalostne razmere v naši armadi. Ko dobimo cel zakonski načrt v roke, ga bomo v izveščku objavili v «Gospodarju». Povdarjamo, da je vojni zakon, kakor ga je v načrtu poslanecem predložil vojni minister, za nas nesprijemljiv, v marsičem še bolj nazadnjaški kot stari vojaški zakon. Bati se je samo, da ga bodo radikali in demokrati sprejeli v celoti. Tu se sedaj vsaj jasno vidi, kako velika škoda je, da Radič ne pride s svojimi poslanci v Beograd. G. Radič še vedno sedi doma za pečjo, srbske stranke bodo po svoje sklenili vojaški zakon. Nas je premalo, da bi sami odvrnili nevarnost. Slovenci in Hrvati bomo za dolga desetletja trpeli, kar bodo sklenile srbske armade. Finančni odbor bo moral v poletju reševati vprašanje državnega proračuna. Radikali hočejo vse davke povišati, da bodo mogli za silo zamašiti vse luknje. Nadalje se bo razpravljalo o zbolšanju ustanja uradnikov, železničarjev in delavcev.

Na vrsto pridejo še drugi zakoni: zavarovanje živine in zoper točo, viničarski in drugi zakoni. To vse pa le tedaj, če bodo v skupščini nastopile boljše razmere.

In politično? Da nismo dosegli že prve stopnje avtonomije, je kriv Radič, ker vodi neresno svojo politiko. Radič pravi, da hoče v jeseni nove volitve, a kakor kažejo razmere, volitev še tako kmalu ne bo. Radič računa, da dobi pri prihodnjih volitvah mandate tudi v Srbiji in Makedoniji.

Položaj je torej zopet zelo nejasen. Gospodarstvo se še ni prav nič zboljšalo. Ako bo vladna večina še naprej razmetavala davčni denar tako kot dosedaj, potem bomo še dolgo čakali na zboljšanje. Radikalni voditelji sicer govorijo, da hočejo razmere zboljšati, a dosedaj se še niso pokazali.

Poslanci Slovenske ljudske stranke ne pojdejo v vlado, dokler ista ne bo pokazala resne volje za zboljšanje gospodarstva in da nam zagotovi spremembo centralistične ustave.

V skupščini se še vedno prepirajo demokrati in radikali. Ali so psovke, hrup in trušč, ali pa dolgovazno, brezplodno govorjenje. O izvajanju radikalnih obljub glede zboljšanja stanja v upravnem, gospodarskem in kulturnem oziru doslej še ni ne duha ne sluha.

Na skupščinski seji v soboto se je oglasil tudi Pašič ter se izjavil za ustavo in pogojno tudi za sporazum. Potem so bile volitve v predsedstvo, podpredsedstvo in tajništvo skupščine. Izvoljeni so bili sami radikali. Predsednik je Ljuba Jovanović. Radikale so volili Turki iz južne Srbije in pa Nemci. Jugoslovanski in muslimanski klub sta oddala prazne glasovnice in Jugoslovanski klub je tudi odklonil radikalno ponudbo enega podpredsedniškega in dveh tajniških mest.

Sedaj bodo volitve v odbore in potem se bo na dolgo in široko razpravljalo o prestolnem govoru. Na ministrskih sejah se pridno pripravljajo razni nazadnjaški zakoni, pred vsem vojaški, ki bo še slabši od starega. Razpravljalo se je tudi o nabavi nikelnastega drobiža, ki je naročen za 23 milijonov dinarjev, in dognalo se je, da bodo stroški tega drobiža večji kot pa njegovi prihodki, oziroma njegova veljava.

Bolgarija.

V zadnjem času so raztrosili neki listi vesti o revoluciji v Bolgariji, sedaj se je pa izkazalo vse to kot izmišljeno. V Bolgariji vlada popoln red in mir.

Rumunija.

Rumunska centralistična in nasilna vlada je med narodom silno osovražena in vsak čas lahko pride do revolucije. Vlada se opira samo še na višje oficirje in

visoke upravne organe, ki so sijajno plačani, dočira so vsi drugi sloji silno nezadovoljni, ker so po slabi vladni politiki življenske razmere od dne do dne težje. — Kakor doma, tako se rumunska vlada tudi na zunaj kaže in vede zelo brezobzirno. To izkušamo tudi mi, ki smo po volji Beograda prišli v tesno zaveznitvo z Rumunijo. Najprej je govoril neki rumunski minister v Rimu, da nimajo Jugoslovani nobenih pravic do Jadrana, sedaj so rumunski vladni poslanci celo predlagali internacionalni komisiji, ki razpravlja o donavskem prometu, naj bi Savo določila za mednarodno reko, če-tudi teče samo po našem ozemlju.

V PORUHRJU

je komunistična vstaja. Komunistično delavstvo je zasedlo Gelsenhirchen ter vzelo upravo v svoje roke. Najprej so komunisti trgovcem diktirali za 30 odstot. nižje cene in ko so se trgovci branili, je prišlo do krvavih spopadov. Vstaja se širi in nemško časopisje pravi, da so vsega tega krivi Francozi, ker so odpravili nemško policijo.

MEDNARODNO POSOJILLO MADŽARSKI.

Madžarska prosi za mednarodno posojilo in reparacijska komisija, ki je o tej prošnji razpravljala, ji stavlja sledeče pogoje: 1. En del posojila bo morala porabiti za odplačilo reparacij. 2. Ogrska bo morala dati primerena jamstva, da bo del posojila res porabila za odplačilo reparacij. 3. Ogrska bo morala dokazati trdno voljo, da hoče spoštovati mirovne pogodbe in 4. reparacijska komisija bo poslala v Pešto posebno komisijo, ki bo preučila gospodarski položaj Madžarske.

V reparacijski komisiji so glasovali za dodelitev posojila Ogrski zastopniki Anglije in Italije.

GRČIJA IN TURCIJA.

V Lozani se je med turškimi in grškimi zastopniki dosegel sporazum in je vsled tega nevarnost, da se pogajanja na lozanski konferenci prekinajo, odstranjena. Ta sporazum pomeni mir med Grki in Turki.

KOZEL ZA VRTNARJA.

Tako mora žalostno vzdihniti, kdor sliši, da hočejo liberalci in samostojneži za Orjuno braniti državo in kralja, kakor pravijo. Seveda je to samo prazen izgovor, samo farizejsko zavijanje, s katerim hočejo skriti svoj pravi namen, namreč s pomočjo «oberjunccev» našo ljudstvo strahovati, ga prisiliti, da bi zopet nje volilo. Slovenski oberjunci hočejo uničiti Slovensko ljudsko stranko, ker se poteguje za svobodo in pravice Slovenije in noče pustiti, da bi liberalni in samostojni žepari s pomočjo Belgrada odirali slovensko ljudstvo. Bivši samostojni poslanec je rekel, da se mora Slovenska ljudska stranka na vsak način uničiti, ker ni šlo tokrat z lažjo in obrekovanjem, kakor leta 1920, pa mora iti s silo. To je njihov glavni namen, ki ga imajo z Orjuno. Pred ljudmi pa se delajo največje patrijote, češ, da branijo državo in kralja. Smešno! Prvič nihče noče države razdajati in kralja uničiti, ampak slovensko in hrvatsko ljudstvo hoče enakopravnost, hoče svoje reči in zadeve samo upravljati, s svojim denarjem samo gospodariti, svojo usodo vzeti v lastne roke. Niso vse države na svetu centralistično urejene in nikjer ni zapisano, da bi morala ravno Jugoslavija, v kateri je več narodov, biti centralistična. Resnica je, da so ravno avtonomistično urejene države politično in gospodarsko najmočnejše, n. pr. Amerika, Anglijska, Švica. Če dobimo avtonomijo, so bo tudi Jugoslavija gospodarsko in politično okrepla in lepše razvijala, med tem ko sedaj vsestransko nazaduje, kralj bo imel manj težav z vladanjem kakor sedaj. Torej države in kralja ni treba braniti, ker nista v nevarnosti. Drugič pa imata država in kralj dovolj sredstev za brambo, če bi za nju bila kaka nevarnost. Imata 200.000 vojakov, vse polno žandarjev, financarjev, sodnike, postave, celo posebno postavo za brambo države. Če se kdo pregreši zoper državo ali kralja, je dovolj sodnij, sodnikov, paragrafov, da ga kaznujejo. Toliko vojaštva, žandarjev, policistov, uradnikov nima razmeroma nobena država na svetu, zato pa so tudi potroški in davki tako veliki. Čemu je še treba torej oberjuncem državi? In tretjič so ljudje, ki se zbirajo v Orjuni, najslabši izmed ljudstva, večinoma taki, ki so že bili obsojeni zaradi raznih hudodelstev. Zato pa tudi nastopajo z revolverji, granatami in batinami, požigajo in razbijajo, uničijo ljudi, minister za notranje zadeve jih je sam moral imenovati «tolovajsko bando». Če bo taka banda branila državo in kralja, bo to lepo zgledalo. Cela država se bo spremenila v zverinjak, — vsaka svoboda in varnost, veselje do dela bo izginito, konec bi kmalu bilo take države in ljudstva. V državi bo potem tako izgledalo, kakor izgleda vrt, kjer je kozel za vrtnarja.

ORJUNA IN KMET.

Propadli samostojni kandidati Mrmolja, Dobnik i. t. d. se hočejo nad kmetiskim ljudstvom maščevati z Orjuno. Zbirajo ničvredne fante, zlasti Sokole, ter jih pretvarjajo v «oberjuncce». Vsi pošteni ljudje se zgražajo nad tem, ker mi kmetje najbolj potrebujemo mir, red, varnost. Oberjunci pa prinašajo nemir, nered, razbojniško divjanje itd. Zato mora vsak kmetijski človek delati na to, da se ta grdoča odpravi, uniči. Če država noče skrbeti za red, braniti ljudstvo pred to tolovajsko bando, se bomo pa sami branili, kakor je Radič rekel: Če bodete hoteli za Orjuno strahovati ljudstvo, bomo poskrbeli, da se oberjunci živi ne bodo vrnili iz vasi. Ti oberjunci pa kmeta še posebej sovražijo. Ko sem dne 23. maja kupoval železni lonec v trgovini Albert Vicel na Glavnem trgu v Mariboru, sva v pogovoru hitro prišla na Orjuno. Mož je strasten hrvatski oberjuncer ter je rekel, kaj misli Orjuna o kmetu. Rekel je sledeče:

Kmetu gre predobro, treba je kmeta uničiti, ker premalo davkov plačuje, je prebogati. Prej ne bo dobro na tem svetu, dokler ne bo kmet ukročen, dokler ne bo nič več sam svoj gospod, ampak bo moral pokoren biti, kakor hlapec svojemu gospodarju, da bo prisiljen za vsako ceno prodajati svoje pridelke. Tako daleč moramo spraviti, da ne bode več svobodnih kmetov, sploh ne srednjega stanu, ampak da bodo sami visoki bogati gospodje in pa sami siromaki, ki ne bodo nič imeli, ki bodo morali čisto pokorni biti. Kaj ne, to je lep socialni in kmečki program! Kmet, obrtnik, delavec bi moral po mnenju oberjunccev biti samo slepo orodje, suženj par bogatašev, ki bi ga strahovali s tolovajsko orjunsko bando, ki pa seveda sama nič ne dela. On ne sme imeti svojih misli, ne sme si države urediti po svoje, ampak mora biti orjunski gospodi pokoren kakor kužek. Lepi prijatelji kmetov so gg. Mrmolja, Dobnik in njegov lauppurš Fric in drugi, ki spravljajo Orjuno nad kmete. Onemu mariborskemu trgovcu sem hvaležen za njegove odkrite besede, ki so mi pokazale peklensko hudobno na mene oberjunccev. Tovariši kmetje, ta banda žuga s poginom kmetiskemu stanu, mi pa bodimo složni ter vsako gibanje oberjunccev zaterimo v kali. Njihove organizatorje samostojne voditelje pa naj zadene zaničevanje vsakega zavednega kmeta, obrtnika in delavca. Sram jih bodi, da se družijo s tako bandol

SOLSKKE POČITNICE NA KMETIH.

Čudno se mi zdi, da se letos nihče še ne zmeni za čas, kdaj bi naj bile na kmetih šolske počitnice. Lani smo kmetje zahtevali, da se naj ohranijo jesenske počitnice, ker takrat otroke najbolj potrebujemo doma za pašo, za varuhe in za spravljanje pridelkov. Seveda učiteljstvo, ki zdaj neomejeno komandira s šolo in z otroci, ni hotelo uslišati zahteve ljudstva. Nekako milostno so lani za en mesec odnehali, letos pa, kakor pravijo, se bodo počitnice že dne 28. 6. začele. Otroci bodo doma ravno tisti čas, julija in avgusta, ko je najdaljši dan, ko se lahko pred in po šoli pasejo in ko je za otroke najmanj dela, v jesenskih mesecih, ko je krajši dan, več paše in vse polno dela, pri katerem tudi otroci lahko pomagajo, pa bi morali v šolo iti. Vidi se iz tega, da nima učiteljstvo z višjim šolskim svetom vred nič srca in ozirov na kmeta in njega potrebe. Mi pri najboljši volji ne moremo v jesen otrok v šolo dati, ker ravno tisti čas je največ različnega dela, delavec je takrat najtežje dobiti, pasti se ne more več zjutraj in zvečer, ampak bolj po dnevi. Zato ostajajo otroci po večini doma, prihajajo kazni, goji se s tem mrznja do šole. V šoli ni skoro nič učencev, pravi pouk ni mogoč, ker so razredi skoro prazni. Tisti meseci so takorekoč izgubljeni za otroke, učitelji pa imajo prazno in brezuspešno delo v šoli, ker ni dovolj učencev. Tako trajajo počitnice potem pravzaprav štiri mesece, uspehi v šoli bodo še slabši, kakor so že. To je končni uspeh trmaste svojeglavnosti in brezobzirnosti liberalnega učiteljstva, za katerega se tako potegujejo samostojneži. Tako se godi, če imajo vso oblast nad šolo in otroci liberalni učitelji, če je ljudstvo izključeno, akoravno so otroci vendar staršev in starši plačujejo in vzdržujejo šolo. Liberalno učiteljstvo se igra z otroci in ljudstvom, kakor mačka z miško, s pomočjo Belgrada. Zato so za centralizem, da bi tako s pomočjo belgrajske vlade neomejeno nad šolo in otroci proti volji staršev in ljudstva komandirali pe svoji volji brez ozira na želje in potrebe ljudstva. Tudi v tej stvari se vidi, kako je centralizem ljudstvu škodljiv. Zato pa si moramo priboriti avtonomijo, da bode potem ljudstvo prišlo do besede v svojih lastnih zadevah.

Tedenske novice.

Ljubljanski knezoškof dr. A. Bonaventura Jeglič je slavil zadnjo nedeljo 25. letnico, odkar je zasedel stolico ljubljanske škofije. Ob tej priliki je ljubljanska mestna občina imenovala vladiko častnim občanom. Tudi mi Lavantinci smo ob priliki 25. letnice ljubljanskega škofa v znak hvaležnosti dolžni, da mu kličemo: Bog nam ohrani priljubljenega jubilarja Jegliča še mnoga leta!

Nemski poslanci v narodni skupščini lezejo srbskim strankam pri vsaki priliki pod kijkljo. Pri volitvah so nemški agitatorji agitirali proti Srbom, za odcepilje od Beograda, a sedaj igrajo prave hlapce srbskega centralizma. Vsak čas glasujejo kakor en mož za Srbijance in kličejo centralistom «živijo!» Slabo so zadel nemški volilci. Nemci so podobni prejšnjim samostojnežem.

Prošnje za vojaško oprostitev in za skrajšani rok ni treba več kolkovati. Prošnje se naslavlajo na komando vojaškega okruha in ne na okrajno glavarstvo. Prošnje je treba na vsak način priložiti družinski list, ki ga napiše župni urad ter potrdilo o plačanih davkih.

Tajništvo Slovenske ljudske stranke, oziroma Slovenske zveze v Mariboru (Cirilova tiskarna) naznanja vsem somišljenikom, da je svoj delovni čas razdelila takole: Vse stranke lahko oddajo svoje prošnje, pritožbe, želje ter dobivajo potrebna pojasnila vsak dan in sicer ob sredah in sobotah od 8. do 12. ure dopoldne ob drugih dneh pa samo od 8. do 11. ure dopoldne. Popoldne pa je tajništvo vsem strankam od 2. do 5. ure na razpolago.

IZVRŠITEV SMRTNE OBSODBE V MARIBORU.

Dne 25. maja t. l. je bil v Mariboru obešen Antor Rozman. Obesil ga je sarajevski krvnik Mausner, isti ki je obesil Lichtenwallnerja, ob pol 7. uri zjutraj na dvorišču okrožnega sodišča. Rozman je bil star 36 let, doma iz Jurovec pri Ptuj. Po poklicu je bil zidar, ter že 12 krat predkaznovan radi raznih zločinov. Šel